

A HÁZIORVOS ÉS A FOGLALKOZÁS EGÉSZSÉGÜGYI ORVOS KAPCSOLATA (képző intézmény szemszögéből)

Prof. Dr. Hajnal Ferenc, Prof. Dr. Varga Albert,
Dr. Nagyvári Péter, Dr. Ágoston Gergely
SZTE ÁOK Családorvosi Intézet

Alapellátás fogalma

- Minden állam felelős állampolgárai egészségéért"
- (ENSZ WHO Alapokmány 1946., Magyar Alkotmány 1949.),
- Hazai ellátási rendszer, szereplők, tevékenységek:
- (CLIV. törvény az egészségügyről 1997.)
- Egészségügyi alapellátás fogalma: társadalmilag, bizonyos funkcióval szervezett eü. ellátás lakosság közelébe vitt formája.

Alapellátás

- **Alapvető** eü-i ellátás, amely
 - társadalmilag **elfogadott**,
 - **tudományos és gyakorlati módszereken és technológiákon** alapul,
- **általánosan elérhető** egyének és családok számára,
- **teljes-körüen hozzáférhető** addig a **költségszintig**, amelyet a
- **közösség (ország)** saját fejlettségi szintjén **biztosítani tud**.
- Az alapellátás **központi feladat** az országok számára,
- **része az eü-i rendszernek**,
- részese a közösség **társadalmi/gazdasági fejlődésének**,
- az ellátást lehető **legközelebb viszi az emberek** lakó-, ill. munkahelyéhez,
- az egyének, a család, a közösség ill. a közösségi eü. találkozásának **első szintje**.
- A folyamatos eü-i ellátás **első szintű** eleme,

Baric, L.: Health Promotion and Health Education in Practice. Module 2: The Organisational Model. Barns Publications, Hale Barns (1994).

Definition primary care - 2014

with a special emphasis on

- **financing** systems and
- **referral** systems

By expert panel on effective ways of investing in health (EXPH)

European Commission

DG Health & Consumers (SANCO)

Directorate D: Health Products and Systems

Unit D3 – eHealth and Health Technology Assessment

2015. évi CXXIII. törvény az egészségügyi alapellátásról

- 9. A foglalkozás-egészségügyi alapellátás
- 17. § (1) A foglalkozás-egészségügy feladata, hogy
 - a) az egészségügyről szóló törvény szerinti **munkahigiéne** által feltárt adatok ismeretében elemezze az egyes **munkakörnyezeti** kóroki tényezők emberre kifejtett **hatását**, az ember válaszreakcióját, feltárja ez utóbbiakra jellemző paramétereket;
 - ...
 - i) a miniszter rendeletében meghatározottak szerint a munkaképes korosztály számára a szervezett munkavégzés keretében, az egészséges életmód tekintetében, valamint a fertőző és krónikus nem fertőző megbetegedések megelőzésében a **háziorvossal együttműködve gyógyító-megelőző** feladatokat láthasson el.
- (2) **A foglalkozás-egészségügyi alapellátás körében végezhető megelőző ellátásokat a miniszter rendeletben határozza meg.**

Az alapellátás irányában megfogalmazott elvárások

- **Az alapellátás térben és időben az egészségügyi ellátás elsődlegesen hozzáférhető szintje legyen,**
- **kapuőri szerepét töltse be,**
- **használja fel költség-hatékonyan az erőforrásokat,**
- **a népegészségügy céljait valósítsa meg!**

Magyarországi egészségügyi alapellátás

- anya-, csecsemő-, gyermekvédelem:
- gyermek háziorvosi szolgálat,
- védőnői hálózat,
- iskolaorvosi rendszer,
- **felnőtt (vegyes) háziorvosi szolgálat,**
- **foglalkozás eü. szolgálat,**
- fogorvosi ellátás,
- házi ápolás,
- elsődlegesen elérhető sürgősségi ellátás,
- alapfokú gyógyszerellátás.

Alapelvek

- **szektor-semlegesség,**
- **kistérségi, emberi közösségekre alapozott,**
- **multidiszciplináris team-munka.**
- **Team tagjai azonos rangúak - szakképzettségtől és státusztól függetlenül,**
 - **egymás szaktudását és**
 - **gyakorlati munkáját elismerve**
 - **együtt tevékenykednek.**

A foglalkozás-egészségügy

- orvostudományi szakág,
- az alapellátáshoz tartozó klinikai szakterület,
- mely számos specifikummal rendelkezik és
- alapvető feladatai a munka-higiéné és a
- foglalkozás-orvostan terén jelentkeznek.
- Tevékenységi területéhez közel azonos arányban és fontossággal tartozik a
 - betegség-megelőzés,
 - az egészségmegőrzés és a
 - gyógyító orvoslás terén jelentkező feladatkör.

Foglalkozás-egészségügy feladatai az Eütv. 55. § szerint

- elemezze az egyes munkakörnyezeti kóroki tényezők emberre kifejtett hatását, az ember válaszreakcióját, ...;
- kidolgozza a foglalkozási megbetegedések korai felismerésére alkalmas eljárásokat;
- meghatározza a munkavállaló munkavégzéssel kapcsolatos összmegeterhelését;
- megállapítsa a munkavállaló terhelhetőségét, hogy eldöntse a munkavállaló adott munkakörre, szakmára való egészségi alkalmasságát, és meghatározza a foglalkoztathatóság feltételeit;
- meghatározza az alkalmassági vizsgálatok gyakoriságát;
- a munkavállalót a munkakör ellátására alkalmasnak vagy alkalmatlannak minősítse, továbbá meghatározza, hogy milyen munkakörnyezetben, mely feltételek mellett alkalmas munkavégzésre;
- a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációját kezdeményezze, illetőleg abban részt vegyen.
- fokozott figyelmet fordítson a fiatalkorúak, a nők, a terhes nők, a szoptatós anyák, az időskorúak, az idült betegek, a fogyatékosok egészségi állapotának ellenőrzésére

Munkáltatókra vonatkozó szabályok

- **A munkáltató köteles az ellátást biztosítani**
 - **Saját foglalkozás-egészségügyi szolgálattal,**
 - **Szerződött szolgálattal,**
- **A munkáltató köteles a nála dolgozó személyek számát az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőségnek (OMMF) jelenteni.**
- **Viseli a vizsgálatok költségeit.**

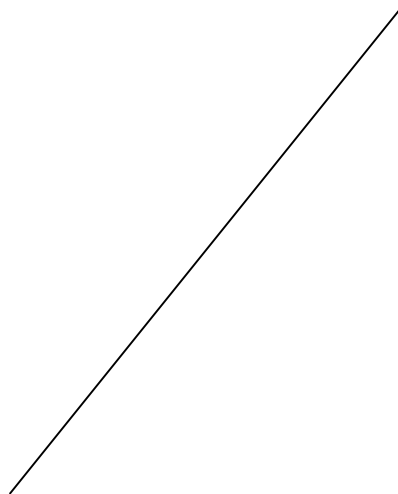

A foglalkozás-orvostan (FOT)

- Klinikus szakma, szakemberei a háziorvosokhoz hasonló széles kompetenciával végzik klinikusi tevékenységüket
- legközelebb a klinikai orvostudomány részét képező *család- (közösségi) orvoslás* és a
- az egészségtudományok körébe sorolt *megelőző orvostan és népegészségtan* tartoznak.
- Más országokhoz hasonlóan jelentős személyi átfedés a háziorvosokkal, akik
- foglalkozás-egészségügyi szakképzettséggel és munkakörben is dolgoznak ill. vice versa.

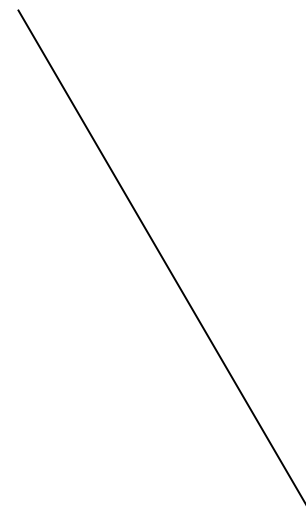
Foglalkozás-egészségügyi szolgálatok típusai

**foglalkozás-
egészségügyi
alapszolgáltatást
nyújtó szolgálat**

**foglalkozás-
egészségügyi
központ,**

**foglalkozás-
egészségügyi
szakellátási
szolgáltatást nyújtó
szolgálat**

Beutalás az E-alap terhére 27/1995 (VII. 25.) NM rendelet 4. § (3)

A szolgálat az Egészségbiztosítási Alap terhére igénybe veheti a

- mentőszolgálatot,**
- a szolgálat orvosa járóbeteg-szakellátást nyújtó szakrendelésekre, illetve**
- háziorvosi ellátásra utalhatja a társadalombiztosítási jogviszonnyal rendelkező munkavállalót,**
- speciális kórházi ellátást igénylő foglalkozási megbetegedés vagy annak gyanúja esetén pedig - sürgősséggel vagy előzetes helybiztosítás útján - az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-eü-i Intézet fekvőbetegosztályára utalhatja a beteget.**

Háziorvos oktatók

- **SZTE Családorvosi Intézet oktatói kara oktató háziorvosai közül számos mindkét szakképzettséggel és**
- **egyidejűleg műveli mindkét szakterületet.**
- **Az SZTE ÁOK Népegészségtani Intézete ugyanakkor, profiljánál és különös érdeklődési területénél fogva, rendelkezik olyan oktatói karral, akik a FOT megelőző és egészség-megőrző területein a legmagasabb fokú oktatási igényeknek is megfelelnek.**

FOT oktatása

- Korábban kizárólag a SOTE tanszéke végezte,
- az ellátáshoz szükséges humán erőforrás gazdálkodás,
- a szakterületet művelők nagy száma, azaz a szakmai utánpótlás képzése és a
- szakemberek folyamatos továbbképzése jelentős oktatási feladat régióinkban is.
- 90-es évtized második felében rendeleti kötelezettség alapján számos, addig nem adekvát képzettségű „üzemorvos” szerzett szakképzettséget,
- 1999-ben szakképzési (66/1999.) és a
- kötelező továbbképzésről szóló (73/1999. Eü.M.) rendeletek olyan kihívást, melyre
- Karunknak, mint regionális vezető oktató intézménynek reagálnia kellett.

Háziorvos-üzemorvos KAPCSOLATAI

1. A HO, mint a foglalkozás-egészségügy alanya,
2. Üzemorvos döntéséhez információ donor,
3. A HO foglalkozás-egészségügyi tevékenysége.

A Háziorvos mint célalany

- **40/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az egészségügyi tevékenység végzéséhez szükséges egészségi alkalmasság vizsgálatáról és minősítéséről**

Az egészségügyi tevékenységre való alkalmasságot kizáró korlátozások

- 1. Keresőképtelenséget eredményező fertőző betegség**
- 2. Eszméletvesztéssel járó, gyógyszerrel biztonságosan nem karbantartható állapotok**
- 3. Gyógyszerrel nem karbantartott vagy nem befolyásolható krónikus megbetegedés, amely az egészségügyi tevékenység szakszerű ellátását veszélyeztetheti,**
- 4. Pszichiátriai betegségek közül**
 - a gyógyszerrel megnyugtatóan nem befolyásolható pszichózisok,**
 - személyiségzavarok súlyos formái,**
 - belátási képességet érintő megbetegedések, ideértve a szenvedélybetegségeket is.**

Az egészségügyi tevékenységre alkalmasságot kizáró korlátozások II.

5. Súlyos és nem korrigálható

- látásromlás, kivéve a külön jogszabály szerinti masszőr szakképesítésűek, amennyiben megfelelő tevékenységet végeznek,
- hallásromlás,
- mozgáskorlátozottság (mozgás-képtelenség).

Az alkalmassági vizsgálat gyakorisága

ÉVENTE, ha az egészségügyi dolgozó

- a) alkalmasságát korrekciós eszköz használata mellett vagy rendszeres gyógyszer szedése esetén állapították meg,
- b) korlátozással történő alkalmasságát állapították meg,
- c) az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte,

Az alkalmassági vizsgálat gyakorisága II.

KÉTÉVENTE, ha az egészségügyi dolgozó olyan munkakörben tevékenykedik, amelyben
- jellemzően más egészségügyi dolgozó közreműködése nélkül betegellátás történik,
- a betegellátás nem vagy nem kizárólag az egészségügyi szolgáltató telephelyén folyik.

Az alkalmassági vizsgálat helye

- a) foglalkoztatott egészségügyi dolgozó esetén**
 - aa) az egészségügyi szolgáltatóval a foglalkozás-egészségügyi feladatok ellátására szerződött egészségügyi szolgáltatónál, illetve**
 - ab) amennyiben az egészségügyi szolgáltató maga is jogosult foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás nyújtására saját részlegében,**
- b) az egyéni egészségügyi vállalkozó telephelye, illetve a társas vállalkozás telephelye szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szakellátó helyen**

Járványügyi szempontból kiemelt munkaterületek

- **előzetes alkalmassági vizsgálat:**
 - **kötelező:** bakteriológiai, a tbc, a lues serologia
 - **panasz, tünet esetén:** bőrgyógyászati szakvizsgálat
- **időszakos és soron kívüli vizsgálat:**
 - csak ha megbetegedés gyanúja indokolja.

FINANSZÍROZÁS

- **Ebtv: nem**
- **Kezdeményezett vizsgálatok: nem**
- **Nincs horizontális beutalás**
- **Döntés: célirányos vizsgálat**
- **Kockázatbecslés: munkáltatói érdek**
- **Lelet: a beteg tulajdona**

Háziorvos foglalkozás-eü feladatai

- Fegyveresek, pénzügyőrök
- Külföldi munkavállalók
- Nyári diákmunka
- Racionális együttműködés
- Informatika (szűrések, jogosítvány, stb.)

Gépjármű vezetői alkalmasság

- **Alkalmas: nincs alkalmasságot kizáró ok,**
- **HO: egészségügyi adatok bankja,**
- **1-2. csoport: HO**
- **2. csop.: üzemorv: nem munkaköri alkalmassági kérdés (taxi, furgon, kamion, rakodás stb.)**

NRSZI vizsgálat

- Másodfokú vizsgálatok
- Kezelőorvos kezdeményezésére
- Művégtag
- Csak átalakított jármű vezetése
- Szakértői vizsgálat nyomán
- Bizonyos betegségek kapcsán (Unió?)

ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

- **a) munkaköri alkalmassági vizsgálat:** egy meghatározott munkakörben és munkahelyen végzett tevékenység által okozott megterhelés a vizsgált személy számára milyen igénybevételt jelent és annak képes-e megfelelni;
- **b) szakmai alkalmassági vizsgálat:** a szakma elsajátításának megkezdését megelőző, illetőleg a képzés és az átképzés időszakában az alkalmasság véleményezése érdekében végzett orvosi vizsgálat;
- **c) személyi higiénés alkalmassági vizsgálat:** járványügyi szempontból kiemelt munkaterületen munkát végző személy fertőző megbetegedése, kórokozó hordozása mások egészségét nem veszélyezteti.

A MUNKAKÖRI ÉS A SZAKMAI ALKALMASSÁG VIZSGÁLATÁNAK CÉLJA

- a) a munkavégzésből és a munkakörnyezetből eredő megterhelés
 - aa veszélyezteti-e egészségét, testi, illetve lelki épségét,
 - ab) kedvezőtlenül befolyásolja-e egészségi állapotát,
 - ac) okozhatja-e utódai testi, szellemi, pszichés fejlődésének károsodását;
- b) idült betegsége vagy fogyatékossága a munkakör, illetőleg a szakma gyakorlása során idéz-e elő baleseti veszélyt;
- c) a járványügyi szempontból kiemelt jelentőségű munkakörökben személyi higiénés és egészségi állapota veszélyezteti-e mások egészségét,

A MUNKAKÖRI ÉS A SZAKMAI ALKALMASSÁG VIZSGÁLATÁNAK CÉLJA II.

- *d)* milyen munkakörben, illetve szakmában és milyen feltételek mellett foglalkoztatható állapotrosszabbodás veszélye nélkül, amennyiben átmenetileg vagy véglegesen megváltozott munkaképességű;
- *e)* foglalkoztatható-e tovább jelenlegi munkakörében, illetve folytathatja-e tanulmányait a választott szakmában;
- *f)* szenved-e olyan betegségben, amely miatt munkaköre ellátása során rendszeres foglalkozás-egészségügyi ellenőrzést igényel;
- *g)* külföldön történő munkavégzés esetén egészségi szempontból várhatóan alkalmas-e az adott országban a megjelölt szakmai feladat ellátására.

EGÉSZSÉGÜGYI KÖNYV

- **Egészségügyi nyilatkozat:**
 - Felelősség áthárítása
- **Kiemelt munkakörök listája**
- **Háziorvos szerepe**

Külön jogszabályok szerint kell eljárni

- a) a gépjárművezetők - mezőgazdasági vontatók is -, valamint a helyi közforgalmi vasúti járművezetők (villamos, elővárosi vasút, földalatti, fogaskerekű vasúti járművezetők), az autóbuszvezetők, a trolibuszvezetők, a mozgólépcső és siklókezelő jelöltek és vezetők,
- b) közforgalmú vasutaknál, a hajózásban és a polgári repülésben dolgozók,
- c) a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek hivatásos, szerződéses, sorállománya, valamint a felvételre jelentkezők, illetve ezen iskolák tanulói és hallgatói,
- d) a kézilőfegyvert, lőszert, gáz- és riasztófegyvert tartani szándékozó, illetve lőfegyvertartási engedéllyel rendelkezők,
- e) a túlnyomósan munkahelyeken dolgozók,
- f) az egészségügyi tevékenységet folytatók munkaköri alkalmasságának orvosi vizsgálatánál

Helyi és országos adottságok és az oktatás megszervezésének szempontjai

- A tantárgyakat megfelelő tanszék oktatja, de
- több hasonló tanrendű tárgy oktatását egyidejűleg végzi,
- oktatói felkészültsége olyan (vagy olyanná alakítják), hogy
- egy-egy oktatási feladatot megoldjon, v.ö. tanszék-csoport.
- A SZTE ÁOK-n, egy a Családorvosi Tanszéken belül, a Népegészségügyi Tanszékkel integrálva Foglalkozás Egészségügyi Oktatási Csoport működik ,
- Végzi a garduális oktatást (15x2 óra kötelező választandó) a szakorvos (jelölt) képzés, szakorvos CME-t

Egyetemi fog-eü.

- **Az Universitas Szeged legnagyobb munkáltatója,**
- **évtizedek óta tart üzem-, majd foglalkozáseü. rendelőket, melyek gyakorlati alaptervékenysége és**
- **a személyzet (humán erőforrás) képes a FOT oktatásra.**
- **1996. óta a Családorvosi Intézetében un. modell családorvosi rendelő működik,**
- **FOT-hoz közelálló küldetéssel, kompetenciával,**
- **profilja és felszereltsége révén felkészült klinikai jellegű alapellátói feladatok, között a FOT-ban döntő súlyú preventív és egészségmegőrző oktatására.**

Graduális oktatás

- **Oktató csoport végzi (vezető: Dr. Balogh Sándor), mely a Családorvosi Intézet (Cs.I.) részlegeként,**
- **vezető oktatójának volt kari meghívás alapján prof. Meghirdetés 2001-ben,**
 - választható főkéllégium,
 - IV-V. éves orvostanh-k,
 - klinikai tanmenet kidolgozása Dr. Balogh Sándor (Dr.Ungváry György támogatásával) feladata

Graduális kurrikulum

- **A foglalkozás-egészségügy (FEÜ) fogalma, szervezeti felépítése és feladatai,**
- **A FEÜ (üzemegészségügy) és a foglalkozási megbetegedések a primér prevenciótól a kuratív medicináig.**
- **A munkavédelem lényege, szervezeti felépítése, a munkahelyi egészség és biztonság szabályozása,**
- **A kockázat fogalma, kockázat elemzés a munkahelyen: kockázat-becslés, -kezelés, -kommunikáció.**
- **Munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések, foglalkozással összefüggő megbetegedés – általános fogalmak, felosztás,**
- **a munkakörnyezeti kóroki tényezők, balesetei és egészségkárosító kockázatok,**
- **mechanikai kóroki tényezők, baleseti kockázat, munkabalesetek és prevenciójuk.**
- **Fizikai kóroki tényezők okozta egészségkárosító kockázatok, megbetegedések és prevenciójuk: zaj, vibráció, ionizáló sugárzás, egyéb fizikai kóroki tényezők.**

Graduális kurrikulum

- Munka-anatómiai, élettani, biokémiai ismeretek,
- fizikai munka, hőmunka;
- szellemi munka;
- jelentős pszichés megterheléssel járó munkavégzés;
- munkavégzés speciális munkakörnyezeti feltételek között (klíma, nyílttér, külföldi)
- ergonómiai alapismeretek.

Graduális kurrikulum

- A foglalkozás-egészségügyi orvos munkahigiénés feladatai,
- üzemek telepítése, környezetvédelem, havaria-megelőzés;
- munkahelyek kialakítása, ergonómiai szempontok;
- üzemek szellőztetése, fűtése, világítása, vízellátása;
- üzemi hulladék, veszélyes hulladék, szennyvíz-, szemét-kezelésük;
- munkavédelem eszközei;
- üzemhigiénés vizsgálatok.

Graduális kurrikulum

- Kémiai kóroki tényezők, kémiai biztonság (Eü-i Toxikológiai Tájékoztatási Szolgálat - ETTSZ),
- általános toxikológiai ismeretek, határértékek
- vegyi anyagok és készítmények osztályozása,
- környezeti és biológiai monitorozás, fokozott expozíció fogalma;
- foglalkozási eredetű (késői-toxikus) hatások és prevenciójuk,
- porok higiéniés-toxikológiája és szervezetre kifejtett hatása,
- biológiai kóroki tényezők a munkahelyen.

Graduális kurrikulum

- Munkára való alkalmasság megítélése munkakapacitás, a munka adaptálása a munkavállalóhoz,
- egészségmegőrzés a munkahelyen,
- etikai kérdések a munkahelyen,
- munkapszichológia,
- egészségnevelés és -megőrzés a FOT-ban,
- minőségbiztosítás a FEÜ-ben,
- Fontosabb nemzetgazdasági ágazatok FEÜ-e:
 - mezőgazdaság,
 - vegyipar (gyógyszeripar),
 - egészségügy,
 - kisüzemek foglalkozás-egészségügyi kérdései.

Graduális kurrikulum

- Munkaköri alkalmassági vizsgálatok,
- sérülékeny csoportok – gyermekek, fiatalok, nők, terhes nők, idősek, külföldi vendégmunkások foglalkoztatása,
- foglalkozási rehabilitáció,
- jogi szabályozás: foglalkozási megbetegedések, munkabalesetek: táppénz, munkaképesség csökkenés, rokkantság, kártalanítás, kártérítés,
- munkavállalók, munkakapacitás vizsgálatának elsajátítása, kockázat-becslés,
- kockázat-kezelés kidolgozása.

HO feladatai

1. az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés,
2. a beteg vizsgálata, gyógykezelése,
3. egészségi állapotának ellenőrzése,
4. orvosi rehabilitációja, illetve
5. szükség esetén szakorvosi vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalása.
6. a terhesgondozásban való közreműködés
7. a közegészségügyi-járványügyi feladatok ellátása
8. ügyeleti szolgálatban való részvétel
9. orvosszakértői feladatok

Eltérések

- **Preventív ellátás célja**
 - Munkaalkalmasság
 - Egészségi állapot
 - Egészségmegőrzés
 - » Munkaalkalmasság
 - » Általános (HO) – Konkrét betegség
 - » Foglalkozás (Fogl. eü. O) – Konkrét foglalkozás
 - Lakóhely közelség

Lehetséges megoldások

- ADATÁRAMLÁS
- FELADAT EGYEZTETÉS
- OEP – szerződés(??)
- GRADUÁLIS OKTATÁS
- POSTGRDUÁLIS KÉPZÉS